

se je pa sodnik oženil in Pavel mu je ženo zapeljal. Dramatičen je konec, ki ima nekaj tolstojskega: Zapeljivec mora kot sodnik soditi vlačugo — ženo svojega bivšega predstojnika, ki je propadla po njegovi krivdi.

Ni tolazilen pogled na to „jaro gospodo“, ki mora ves svoj prosti čas presedati po gostilnah, ker se ne ve kam dejati. Žalosten refleks tega življenja pada tudi na žensko družbo: Mlade iščejo moških, stare pa intrigirajo.

Sodnikovo nerodnost pripisuje pisatelj njegovi vzgoji: „Kmetsko vzgojen, gimnazijsko poučen, na vseučilišču pa posvečen vedi za kruhoborstvo — v tem še duhomorno vojaško leto — ni zahajal nikdar v kroge, kjer vlada blazilna moč izobraženih ženâ“ (str. 34.). Te „blazilne moči“ je najti malo med „jaro gospodo“ Kersnikovo, kajti tudi ženstvo je opisano v precej neugodnih barvah. Tu čitamo n. pr.: „Evfemijini teti sta te svoje gospode (podnajemnike treh sobic) povabili na večerjo; sami sta kaj skuhali ali spekli, gospodje pa so naročili pivo in vino. Taki večeri so bili davkarjevim gospodičnam veselje, kakoršno so si sploh mogle misliti. Nebrižni in veseli, frivolni in mnogokrat tudi podli ton, ki je vladal tu, je ugajal družbi, in glede na izobrazbo teh ljudi ni moglo biti drugače“ (str. 80). Da si „jara gospoda“ greni življenje z anonimnimi listi, ni potem nič čudnega.

Kersnik rad udari malo tudi na politično struno. V tej povesti je „jaro gospodo“ prišel k liberalni stranki, župnik in župan sta pa „klerikalca“, kakor se spodobi. Sicer pa ne sega globlje in obravnava politiko le mimogrede z nekaterimi zasoljenimi besednimi praskami.

„Dasi je tehnična stran povesti precej uglašena, vendar nam ostane o tej „jari gospodi“ v duši jako mučen vtisk, in želeli bi slovenskemu narodu, da bi se ta njegov sloj reformiral in povzdignil.“

V kmetovsko življenje je pa segel Kersnik v povesti „Očetov greh“. Teža greha, ki muči srce zločinca, dokler ga ne potare, leži nad celo povestjo. Krivoprisežnik, ki se je pred sodiščem iznebil skrbi za otroka in nesrečno mater, da se je mogel bogato oženiti, in ki je prvi greh še pomnožil s prelomitvijo zakonske zvestobe, pada pred našimi očmi od stopinje do stopinje, dokler kot berač ne umrje na gnoju. Očetov greh pa se maščuje nad zarodom: sin se mu po dokončanih študijah umori, ko mora od očeta samega izvedeti, da je njegova zaročenka — njegova polsestra.

V kolikor izraža ta povest resno misel, da večna pravičnost neizprosno preganja grešni rod, ki kliče s krivo prisego nase božje mašče-

vanje, moramo priznati, da jo navdaja globoka нравna ideja. A pisatelj nam je pač odprl brez-dno propada, v katero padajo nesrečneži, ni pa postavil poleg teme tudi tešilne luči. Značaji so odurni, srca brezčutna, grabežljiva. In tudi sin Janez ne pade kot nedolžna žrtva, ampak je precej lahkomisljen; „tisti široki plaz indiferentizma, ki vleče za seboj do malega vso mladino v zrelostni dobi, tudi njega ni pustil ob strani“ (str. 164.), in slednjič konča kot samomorilec. Negativna slika življenja, ki se nam tu odkriva, kliče po jasnem pozitivu, ki ga pogrešamo.

Tehnično spada Kersnik med pisatelje, ki so dejanje svojih povesti znali lično zaokrožiti. Morda je tuintam preveč umetničenja: Pisatelj postavi najznačilnejši, krepko začrtani prizor na začetek, potem pa gremo z njim nazaj, da izvemo, kako je do njega prišlo. Prevečkrat se taka umetna razporeditev pač ne sme ponavljati. Tudi s časom in prostorom razpolaga pisatelj jako svobodno, da le zaokroži svoje dejanje.

Dr. E. L.

Jurij Vega. Predaval Fridolin Kavčič v izobraževalnem, zabavnem in podpornem društvu „Zvezda“ na Dunaju dne 6. marca 1904. Čisti dobiček je namenjen Vegovemu spomeniku v Ljubljani. Založila posojilnica in hranilnica v Moravčah. Tiskala tiskarna Dragotina Hribarja v Ljubljani. — Opozarjali smo že na zasluge, katere si je pridobil gospod ces. in kr. stotnik Fridolin Kavčič za spomin našega junaka in učenjaka Jurija Vega. V tem predavanju pa ni zbral gospod predavatelj le podatkov o Vegu, ampak nam našteva tudi druge slavne slovenske junake in učenjake, ki so si pridobili svetovno priznanje. Želimo, da bi se ta lična knjižica zelo razširila in pomnožila sklad za Vegov spomenik! Priporočamo jo zlasti šolskim knjižnicam kot vzgojno patriotično berilo!

D. S.

POLJSKA.

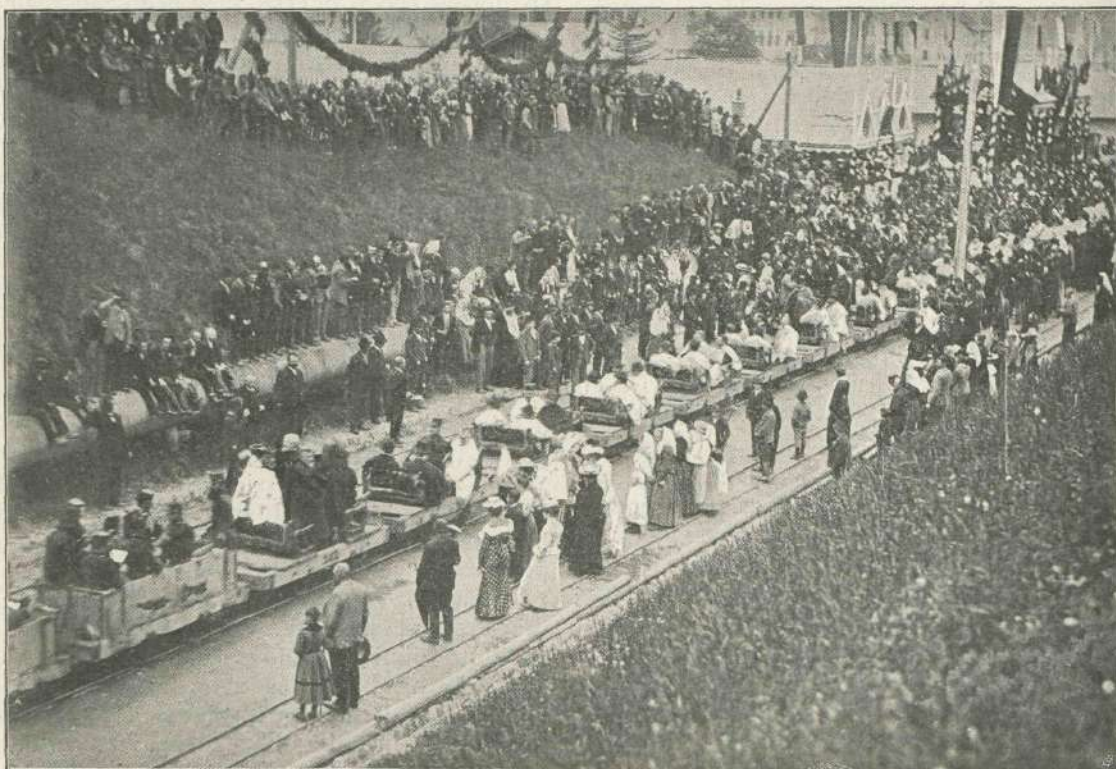
Reymont Wl. St. **Chłopi.** Powieść współczesna. I. Jesien, II. Zima. Warszawa, nakład Gebethnera i Wolfa 1904. 2 zvezka, cena 3 rublje. — Mladi, nenavadno plodoviti poljski pisatelj Reymont, od katerega so dobili Poljaki že več obširnih romanov, kakor: „Fermenty“, „Ziemia obiecana“ i. dr., je začel v tej knjigi opisovati življenje poljskega kmeta. Ves ta opis bo obsegal štiri zvezke, od katerih sta izšla, kakor vidimo, „Jesen“ in „Zima“, dočim moramo na „Pomlad“ in „Poletje“ še čakati. Reymont hoče

predstaviti v enem umotvoru življenje, običaje in značaj poljskega kmeta, njegovo vsakdanje delo od setve do žetve. To je naloga, katero more izvršiti le velik pesnik-plastik.

Zdaj, ko sta izšla že dva dela, moremo reči, da je Reymont dobro rešil to nalogo ter opisal poljskega kmeta tako točno in umetno, kakor od mladega pisatelja niso pričakovali niti njegovi častitelji. Njegovi junaki tudi niso nikaki izmišljeni tipi, kakršne nahajamo tu pa tam v pripovedkah Sienkiewicza, Prusa, Sewera in Dygasińskiego, marveč značaji, kakršnih doslej še ni bilo v poljski književnosti. To velja pred

prostih duš in se tako seznanil z domišljijo poljedelcev, vendar njegov roman nikakor ni tendenciozen. Pisatelj se drži strogo predmeta ter niti ne skriva slabih strani svojih junakov, ampak predstavlja vse z isto ravnodušnostjo.

Posebna vrлина „Chłopov“ je čisto národní jezik, a to ne le v dialogih, marveč tudi v opisih. V njem je obilo moči, čvrstosti in izrazitosti, dasi se pisatelj skrbno ogiba vsakršnih naturalistnih efektov. Ti otroci narave so preprosti in iz njih govori velika moč deviške prvotnosti, ki se ni naučila skrivati svojih občutkov in misli za umetnimi frazami.

OTVORITEV BOHINJSKEGA PREDORA: SLAVNOSTNI GOSTJE SE VOZIJO V PREDOR.

vsem o glavnih osebah, starem Borynu, njegovem sinu Anteku, drugi ženi Neži, hlapcu Kubi, Hanki, Antekovi ženi ter o kovaču Vitku, na katere bi bila lahko ponosna vsaka književnost. One osebe, ki izpopolnjujejo veliko sliko kmečke duše, zaostajajo bolj v senci, toda vsaka se odlikuje z nenavadno plastiko.

Pri tem pa si vendar ni treba misliti, da so „Chłopi“ nekaj tendenciozen roman. Nikakor ne! Dasi se je pisatelj omejil samo na nje ter ni predstavil v njih nobene osebe, pripadajoče drugim društvenim vrstam, dasi ni nihče tako, kakor on, prodrl v globino pre-

Poljska kritika je sprejela „Chłope“ ljako pohvalno. Kritic H. Galle pravi v svoji oceni: „Ako Reymont vztraja v tem svojem umotvoru tako do konca, ako prvotna dramatična moč ter sila izraza ne oslabita, bodo „Chłopi“ najboljša slika „dela in dneva“ národa poljskega v naši beletristični književnosti.“

Žeromski Stefan. **Popioły.** Powieść z końca XVIII. i początku XIX. stulecia, tomów trzy. — Warszawa 1904. Nakład Gebethnera i Wolffa. Cena 5 rubljev. — Drugi pisatelj, ki ga prištevajo poljska kritika v vrsto mlajših no-